

Привремена арбанашка влада

У времену када турска војска прикупља снагу да свом силом јурне на побуњена племена арбанаска, из Миридита је дошла сензациона вијест, која је силно изненађење произвела: Миридита су ступили у акцију!

Од како бјесни побуна у Арбанији Миридита су стојали у страну повучени и нијесу предузимали никакву акцију, нити се удаљавали од својих кућа, али готови увијек да оружаном руком чувају своја огњишта од сваке навале и поред свих обећања њиховог суплеменика Биб Доде, који је у Скадар са Тургут пашом дошао, да би их придобио за Турке.

И како су се Миридита сасвијем повучено до сада држали, сматрало се да и неће ступати ни у какву акцију и да ће остати до краја пасивни.

Али као из небуха сада стиже глас, да су се изненада Миридита стали да крећу, да су ступили у акцију, да позивају све Арбанасе ради заједничке акције противу Турака и да су се одлучили да поведу борбу на живот и смрт.

Арбанаски првак Теренцио Тоћи из мјеста Фани у Миридитама упутио је у име привремене арбанаске владе проглас на Арбанасе, којима објављује аутономију Арбаније и васкрс њене независности.

Проглас је написан на арбанаском језику и растура се кроз сву Арбанију. Он је изазвао силну узбуну.

Текст прокламације дошао је из Скадра и предат је свима заступницима великих сила на Цетињу.

Он у српском пријеводу гласи:

Арбанија Арбанасима

Браћо Арбанаси!

Наш арбанаски језик опет је оживио, како би обавијестио све државе, да ће и Арбанаси имати такође своје мјесто међу слободним и независним народима.

Свак има отаџбину; Енглези, Французи, Шпањолци, Њијемци, Грци, Срби и т. д. и сви остали народи, како велики тако и мали горди су што имају поглаваре и заставу. Ми Арбанаси једини смо изузети; ми немамо отаџбине.

Ми смо данас устали да се боримо с Османлијама, у име вас свију, браћо Арбанаси! Стога смо и заузели извјесна мјеста, како би у њима успоставили слободу и самоуправу. А данас ми се спремамо да подигнемо у свијема покрајинама Арбаније црвено-црни барјак Скендербегов.

Браћо Арбанаси, сви нас послушајте!

Ево нашега програма:

Вјера Арбанаса сачињава величину наше отаџбине. Ми не чинимо никакву разлику између муслимана и хришћана. Ми смо сви синови Шкипетарије, јер ми имамо исти језик, исту историју, исту крв и једног истог непријатеља, који је Турчин, којег нам ваља по сваку цијену истјерати из наше домовине.

Језик независне наше земље биће арбанаски. Арбанаси ће бити они који ће владати по облику владе коју ће, чим се изврши промјена,

народ изабрати према већини гласова; републику или монархију.

Привремена влада узима већ од сад обавезу, да ће равноправно судити како мухамеданце тако и хришћане, који би се огријешили о ма коју било вјероисповијест.

Прије но што се доврши рат и но што влада даде народу слободу, ми ћемо у мјери наших средстава отворити школе, саградити путеве, жељезничке пруге и установити поште и телеграфе.

Чим се борба за народни васкрс сврши, главари и војници арбанаски добиће накнаду и награду за њихове жртве. Свако лице од 18 до 50 године добиће од своје владе по једну пушку и фишеке ради одбране своје отаџбине, и та ће се пушка одузети само од онога, ко је не би употребљавао само за борбу за слободу, и такав биће осуђен као недостојан ношења оружја као остали Арбанаси. Ма какво било злочинство извршено противу привремене арбанаске владе или противу живота или имања појединаца, па шта више у ратно доба кривца ће судити војници, а суђење ових надгледаће привремена влада.

Без пресуде и апела биће кажњена смрћу она лица, која би убила којег странца.

Данашњим нашим прогласом ми позивамо све Арбанасе, који имају оружја и муниције, молећи их, да понесу собом у довољној количини хране за што више дана и да предстану овој влади.

Браћо Арбанаси!

Хоћете ли да будемо побједитељи? Да будемо исти језик, иста беса, иста љубав? Хоћете ли да будемо јаки, будимо браћа. Воспоставимо нашу заједницу као једну велику и истовјетну породицу. Не осврнимо се на непријатеља наше домовине, удаљимо их од нас. Храбримо неодлучне, који немају храбрости за ово свето подухеће. Помажимо свијема нашим силама храбре и одлучне родољубе! Наша судбина је у нашим рукама.

Сав свијет упро је очи на нас. Цијело човјечанство, које је у дио пала слобода и част, зна врло добро, да је турска влада свирепа и варварска, да сачињава срамоту цијелога народа, нашега народнога васкрснућа. Добротвори, који хоће да нас помогну, неће одбити њихову помоћ, јер су срцем с нама.

Храбрости дакле! Колико вас је дођите да се ставите у наше редове. Дођите да Арбанија буде арбанаска, једино њихова, слободна, независна, богата, срећна и јака пред цијелим свијетом.

Председник привремене владе,
Теренцио Тоћи.

Са вијешћу о прокламацији дошли су и многе вијести о страховитим догађајима, који се одигравају у побуњеним крајевима.

Јавља се како војници турски по устаничким крајевима силна недјела чине: сијеку нејак, бешчасте жене, кољу старце, пале куће и стаје, топовима руше арбанаске цркве и школе, пљачкају Арбанасима живо и пустоше им и ниште усјева

и све што је арбанаско затиру. Кроз све побуњене крајеве чује се само страховита писка и лелек.

Исто тако јавља се, да је телеграф између Сан Ђовани ди Медуа и Скадра прекинут.

Миридита се спуштају на варош Љеш да војсци Тургут пашиној пресијеку везу с морем, одакле јој долази храна и муниција.

Тако је Бојаном дошла под Скадар силна муниција и маса превожног материјала.

Број турске војске рачуна се на шездесет хиљада.

Према најновијим вјестима са бојишта, Миридита се озбиљно крећу на устанак. О опасности стања ушљед кретања Миридита свједочи то, што је један дио Тургут-пашине војске из Скадра кренуо се с топовима према Љешу.

Ако Миридита успију, заплетима у нашем сусједству неће бити тако брзо краја.

Високи гости у Подгорици

Подгорица, 22. маја

Данас последије подне приспјела је у Подгорицу Њ. Кр. В. Књагиња Нашљедница са Њих. Краљ. Вис. Књагињама Ксенијом и Вјером засебним дворским аутомобилима у пратњи г. бригадира сердара Јанка Вукотића, првог ађутанта г. Михаила Поповића и г. др. Станка Матановића, управника болнице Књаза Данила.

Како се ва долазак високих гостију у Подгорици дознало раније, то је, и поред кишовитог времена, велики број грађанства изашао пред њима до Везирво моста, где их је при полазу бурно и срдечно поздрављено.

Високи гости су се зауставили пред болницом Црвеног Крста, где су смјештени рањеници из побуњених арбанаских крајева.

Пред болницом високе госте дочекали су изванредни владин изасланик г. бригадир Благо Бошковић, обласни управитељ г. бригадир Велиша Лазовић и комитет за помоћ пострадалих арбанашких породица и већи број официра и грађанства.

Високи гости су са великом пажњом и интересовањем разгледали оба одјељења у којима су рањеници смјештени и обишли све рањенике, интересујући се о стању њихова здравља, разгледајући им ране и обавјештавајући се о њима. При томе су са великом нежношћу и саучешћем тјешили изнемогле и наду за оздрављење им улијевали, што је на рањенике дубок утисак оставило.

Том приликом је Њ. Кр. В. Књагиња Нашљедница свакога рањеника је лично богато обдарила, распитујући се од љекара г. Сужњевића о стању сваког болесника понаособ, задовољна редом и стањем у болници.

Из болнице високи гости су се провезли кроз варош и изашли на Ђемовско Поље, одакле су посматрали побуњене арбанаске крајеве и разне позиције.

При повратку велики број свијета поздрављао их је улицама, кроз које су пролазили високи гости, одушевљеним усклицима.

Нарочито је био дирљив приказ кад су високи гости пролазили крај Арбанаса, који су били у великој поворци пред магацином, где им комитет издаје жито за исхрану. И старо и младо и нејако и слабо скочило је према високим гостима махајући рукама у вис. Из очију им је пламтио силан жар и радост се излијевала на њиховом лицу, те бурном клицању није било краја. Урнебесно клицање разлијегало се чак и онда када се аутомобили са високим гостима изгубили за углом при изласку из вароши...

На нарочиту молбу официра високи гости су извољели да посјете војни стан и да се ту неко вријеме задрже, када су послужени и чајем.

Том приликом високе госте поздрављено је добродошлицом г. бригадир Благо Бошковић изјављујући им захвалност на пажњи, коју указује овамошњим крајевима и народу, нашта је Њ. Кр. В. Књагиња Нашљедница одговорила ускликом: живјела војска, живјели официри, а бурни усклици живјела и живјели из многобројних официрских грла дуго су одјекивали.

Одатле су се високи гости повратили на Цетиње испраћени бурним усклицима присутних, а особито је било дирљиво видјети рањене Арбанасе, који су се по прозорима болнице начетили и са махањем руку и бурним клицањем поздрављали одлазак високих путника и док се некима сијало лице од радости и весеља, докле су другима врцале сузе из очију.

Посјета високих путника произвела је у Подгорици велику радост и неизмјерно задовољство како међу грађанством, тако и међу многобројним добјеглим арбанашким породицама.

Црна Гора и Турска

— Братски одзиви српске штампе —

Чланак, што га је »Глас Црногорца« дошло са девизом: ми се рата не бојимо, нашао је врло лијепог одзива у иностраној штампи, а нарочито српској. Многи су га истини, као и наш, и у иједани допијели и похвално се о држању Црне Горе према арбанашком устанку изражали. За чланак сам рекао су, да се у њему хладно и објективно ређају све фазе, кроз које је до данас пролазио арбанашки устанак и расвјетљава улога, што је силом околности наметнута Црној Гори у томе покрету на непосредним границама њеним.

»Београдске Новине« тај су чланак допијеле у иједани и онда су о њему проговориле у засебном чланку. Из тога чланка издасимо ове пасусе:

Тај је чланак значајан са сваке стране. У њему се признаје тежак положај братске лам Црне Горе, која је морала да води рачуна не само о биједи и невољи бјегунаца, који су тражили експлоатацију на њеном земљишту, већ још више и о томе, како да се тај хумани задатак сачува од одржањем добрих међународних односа са сусједном турском царевином, против које је покрет управљен и од чијег пасјеза бјежи и старо и младо.

Да је држање Црне Горе био коректно, то јој морају признати и противници њени. Она је учинила све, што је било у њеној моћи. Одузела је пребјеглим Арбанашима оружје и интернирала их је у унутрашњост земље. На границама је поставила војни кордон и забранила прелаз у Турку и својим и турским поданицима. Једино, што није учинила — а то није ни могла, ни смјела урадити — то је, што границе своје није затворила испред

нејача старана и страдалника, који су последице првих окршаја покуљали у Црну Гору, да спасавају голи живот свој. Свака би културна држава из њеноме мјесту морала то исто учинити. Пу Црна Гора отишла је још даље. Она је указала гостопримчивост и самим пребеглим рањеницима, и то не само арбанаским већ и турским, и подигла је о својој грошкучији и болници, гдје сви без разлике налазе лијека, помоћи и склоништа.

У мјесто да се тако коректно и хумано држање Црне Горе цијени, Турска је на против, вјероватно огорчена због првих неуспјеха својих, још одмах у почетку акције арбанаске покушала, да сумњави исправност Црне Горе. Непосредно су јавно писали, да се уступамак потпоможе и подржава из Црне Горе, и пријетили су Краљу Николи и влади, да ће на њих пасти одговорност, ако се он убрзо не угуши. Још једна је турска јединица, за то, што Турска не може да савлада уступамак није крива она, није су криви уступамак, већ једино Црна Гора. По тој морској логисти требала је припородска војска да се умијеша и корнет Турске, и онда би ова била задовољна државном њеним.

У пошљедње вријеме почела је Турска чак и ратом да пријети Црној Гори и привукла је велику војску на границама њеним. Те су пријетње морале добити и службено форму, што се види отуда, што су оне прихваћене са свим озбиљно у другој слободној краљевини српској. То свједочи и сам чланак «Гласа Црногорца», у коме се реагује на то изазивање од стране Стамбола и отпоручује Турској мушкити и отворено са Цицпа: **Ми се рата не бојимо!**

Пу то није једини одговор на дрска изазивања и пријетње турске. Други, много тежи одговор долази са Неве и пада као бомба у Цариграду. То сада не говори мамена Црна Гора, већ силна и моћна Русија, пријатељица и заштитница њена. Царско-руски амбасадор на блиставој порти, по налогу цара, захтева од турске владе, да уклати групе, што се концентришу на црногорској граници, и да у циљу очувања мира неодложно изјави у најкатегоричнијој форми своје мирољубиве намере према Црној Гори и допривече, да се ратно стање приведе крају, а тиме олакша, да се ополуку ванредне ратне мјере, које је Црна Гора предузела.

Ако се пријетња турске владе Црној Гори могу назвати ултиматумом, онда је ова интервенција Русије такође ултиматум, само у толико озбиљнији, што долази од једне велике силе европске, која сав свој ауторитет и утицај залаже за Црну Гору, своју пријатељину.

Поглед по свијету

Кроз врло кратко вријеме има да се састане велико сабрање у Бугарској. Оно има да изврши ревизију устава, што је од врло великог значаја по Бугарску. Питање о ревизији устав старог је датума и о њему су ломили главу многи и многи кабинети, али се није могло ништа учинити. Ако је круна на то пристајала, није сабрање, а ако је сабрање хтјело, није народ и то се тако развличило у недоглед и ко зна да ли би се и привело крају, да није прогласом независности Бугарске сав њен државноправни положај из корјена измијењен. И тако је најзад постигнут пристанак и круне и двије трећине народних представника за сазив великог народног сабрања, за који се сада избори врше.

Изборне агитације су и врло живе и врло тачне. Оне су усталисале цијелу земљу. Коалициона влада народњака и прогресиста добро стоји у народу и ма колико се опозиција размахивала, тешко да ће јој моћи толико наудити, да не дође до потребне већине. Изгледа на успјех владе сви су и сасвијем је разумљиво што се сада гледа на непуни, када ће се састати велико народно сабрање, са великим интересовањем и великим надема за бољу будућност Бугарске и њеног напретка.

Према томе дан петог јуна биће од великог значаја по Бугарску, јер он има да доведе миран културни развој њен.

Нема сумње да ће се те наде и остворити, што братској Бугарској од срца желимо!

Француске новине говоре с великим задовољством о улазу француске војске у Фез. Радју се особито, што је тај успјех постигнут без превеликих жртава. Новине, с којима се влада служи, веле, да влада заслужује похвалу, што није послушала оне, који су је савијали, да вој-

ничку експедицију пошаље другим путем преко Тазе као јединим zgodним.

Оне новине, које су увијек за мароканску политику радиле, изјављују, да се види, како није оправдано оно плашење неодлучних политичара са светлим рагом Мароканаца и другим опасностима. Француска мора, веле они, одважно довршити задаћу, што ју је тако сретно започела.

Др. Хинковић пред судом

— **Нова сензациона расправа у Загребу** —
Загреб, 16. маја

Први и најбољи криминалиста у Хрватској и Славонији др. Хинковић 11. ов. мј. је стављен на оптужничку клупу. Њега је оптужио државни тужилац у Загребу, да је, при суђењу загребачких велеиздајника, оклеветао судије д-ра Кошутућа и Павешћа да не раде по закону. Бранећи велеиздајнике Хинковић је доказивао, да су ти људи невини оптужени и невини суђени, тврдећи да је осуда велеиздајника море неистина у коме се дави истина, закон и правда, те да се мора сумњати да је то море неистина у осуди нехотице и случајно дошло. Државни тужилац нашао је да је то клевета и буђење, те је Хинковића оптужио и тако му се почело у загребачком суду да суди.

Хинковића бране четрдесет адвоката. Од стране штампе налазе се многи дописници српских, хрватских и страних листова.

Пошто је прочитана оптужба, преслушан је оптужени, свједоци, тужиоци и т.д. и јуче је суђење завршено.

За ово суђење велико је интересовање како у Загребу, тако и на страни у толико више што се ова расправа сматра да је од великог политичког значаја и да ће бити од утицаја по држање српско-хрватске коалиције према влади у Хрватској и Славонији.

Суд је данас своју пресуду изрекао. Др. Хинковић је осуђен на шест мјесеци тешке тамнице, на трошкове, на губитак доктората и права на адвокатску праксу. Против ове драконске пресуде уложена је жалба.

Арнаути и Арбанаси

У времену када на источној страни наше земље дламати љути бој између побуњених Арбанаса и турске војске који је на се привукао општу пажњу, те се о томе у великој мјери и у нашој и у странијој штампи, пада јаким очима, да побуњена племена многи називају Арнаутима и не дијеле их, ни ти разликују од арнаутских племена у косовском вилаету. Док једни и једне и друге називају Арнаутима, други их дијеле на Арбанасе и Арнаути, а трећи их, без одређености, зову час овим час овим називом. Зато није на одмет да се чује шта и како о томе расуђе биоградски лист „Македонија“, орган Старо-Србијанаца и Македонаца. Он овако излаже:

Ми смо у више прилика, кад год је у јавности говорено о Арнаутима у косовском вилаету као Арбанасима, доказивали, да су друго ови Арнаути, а друго Арбанаси у Албанији, у скадарском, јанинском и у једноме дијелу битолскога вилаета. Овом приликом ми нећемо износити детаље о разлици између Арнаута и Арбанаса и доказивати фактима неједнакост и разлику између једних и других у раси, обичајима па и језику, али хоћемо, да констатујемо равнодушност једних према другима.

Прошле године, када су се са турском војском у косовском вилаету, у Лабу, тукли Арнаути, а затим пренијели борбу у Качанику, Сувој Ријеци, Љуми и другим крајевима у овом вилаету, Арбанаси у Албанији, ови исти Арбанаси, који се данас туку са турском војском, ни прстом нијесу магли, ниги је и један Арбанас дошао у помоћ Арнаутима. Данас када се бију Арбанаси и кад се проносе гласи, да Арбанасе у скадарскоме вилаету прати срећа у сукобима са војском, Арнаути у косовском вилаету, изузимајући Малисоре, који се граниче са Црном Гором, који су отишли Арбанасима у помоћ, остали су потпуно индиферентни и према борби Арбанаса са турском војском и према њиховоме успјеху у борбама.

Према овоме а да не износимо друге чињенице о разлици између једних и других, сама равнодушност њихова између њих, еклатантно доказује и свједочи, да Арнаути нијесу Арбанаси и арбанашкога поријекла.

Вјести опет које курзирају у свјетској и нашој штампи, да ће побуна Арбанаса узети веће размјере и пренијети се у косовском вилаету, почињу на претпоставкама и долазе од непознавања ствари и прилика тамо. Ми тврдимо, да се ова из Албаније, неће пренијети овамо, куда је избила прошле године и да Арнаути, који не само што немају ничега заједнич-

ког са Арбанасима, које чак и не симпатизују, неће у борби, потпомоћи Арбанасе.

Арнаути у косовском вилаету и ако се у томе крају побуне и противстану власти, они ће то учинити из сопствених побуда да би се осветили турској војсци, која их је осакатила прошле године и осрамотила пред свијетом, али никако не иницијативом кога из Албаније, или у циљу, да Арбанасима прискоче у помоћ. Даклем и ова равнодушност доказује

Побуна у Арбанији

За пошљедњих неколико дана у побуњеним крајевима није никаквих сукоба било. Изгледа, да турска војска прикупља снагу и опоравља се последице крвавих битака, које су вођене 14., 15. и 16. ов. м. када су људи настрадали.

Устаници су се повукли мало дубље и налазе се према војсци, али не нападају, него се спремају у одбрану.

Тургут паша изгледа као да је тврдо одлучно, да своје пријетње и оствари и да се побуњеницима освети тиме што им сатире све. Јер турска војска ништа не штеди. Куд год прође, она пустоши, ништи и тлачи и хоће све са земљом да савири. Тако је до сада порушила и попалила сва села кроз која је прошла не остављајући ни једну зградицу; жене, дјецу и немоћне тлачи и прити на све стране; стоку пленити и одводи, па и саме усјеке не штеди. Плач и дилек разлијеже се на све стране.

У побуњеним крајевима тако је страшно стање завладало, да је тамо сам пустош и гариште. Све се разбјегло на све стране. Што је могло пребјегло је у Црну Гору, а што се није могло дочепати границе, скривало се у планинске гудуре и пећине и ту преживљују јадне дане у најужаснијем стању.

Најновије вјести што их имамо о догађајима у побуњеним крајевима ове су:

Бој дуж границе

Подгорица, 19. маја. — У четвртак 12. овог мјесеца присио је Тургут-паша из Скадра са пет батаљона и двије батерије брдских брзометних топова на бојиште под Кастратима и у суботу 14. овог мјесеца напао је једновремено Арбанасе на цијелом фронту од Шкреља па до крајње границе Груда уз дуж црногорске границе. И ако је Тургут-паша у овом боју употребио сву снагу и моћ којом располаже, ипак су се људи Арбанаси на цијелом фронту, не зазирући од толико надмоћне силе, од толико брзометних топова и машинских пушака, витешки борили, те отпор давали тако, да је Тургут-паша војска, на њих створена силном противу паше хрватских Малисора, попадала као снопче под косом. Борба је била непрекидна дану и ноћу 14., 15. и 16. ов. месеца.

У тој борби Малисори су учинили чуда од јунаштва. Турске трупе претријеле су знатне губитке тако, да су на бојишту осим великог броја аскера остали још и знатан број официра, међу којима и сам ордонас Тургут-пашини. Поуздано се зна и то да у Скадар стижу непрестано пуне лађе рањеника рањених у овим бојевима.

Бој на Вукељи

Подгорица, 19. маја. — Ехтем паша, који са Цафер-бегом оперира од Гусиња низ Клименте, још је горе прошао. У врлетним климнатским треснацима његова је војска тако пострдала да је принуђена на поновно одступање пут Гусиња. У боју од 16. ов. мј. на Вукељима, војска је свом жестином попадала од ране зоре до касне ноћи, али су јој Малисори такав отпор давали да се борба могла назвати потпуно очајничком. — Резултат борбе био је тај, да је од турске војске било што мртвих што рањених више од 150, али и на страни Климината губитци су били знатно велики. Људи који долазе са границе према Гусињу говоре, да је у Гусињу настало локала за смјештање рањеника, те да се рањеници морају даље сироводити.

У овим борбама Малисори су, што са живих што са мртвих низама, одузели знатан број маузерових пушака, са чим се Малисори нависте понесе.

Вјести из Подгорице

Подгорица, 19. маја. — Царска се војска служи једнако угарком, тако да је ту скоро у непосредној нашој близини попалила све што је горети могло, те није поштедела не само преостале малисорске колибе него и сјена, па и саме плотове.

Варош је пуна фратора, који су се овдје склонили последице свирепог и безбожног рушења и паљења њихових богомоља и ћелија, у којима су се смирено Богу молили.

да Арнаути, или како их је једна велики српски изучник и родољуб назвао, Арнаутаци, ови некадашњи српски селаци, који су примили ислам из разлога из којих су га примили и Срби у Босни и Херцеговини, нијесу Арбанаси, потомци Илира, него заиста Арнаутаци, паша је двокрвна и изгубљена браћа, које данас цео свијет па и сами Срби, сматрају да су Арбанаси.

Нека би ово дало повода позванима да се овим нарочито позабаве.

Дописници страних новина једнако долазе и одлазе, а ту скоро била су опет и два војска аустриска официра. Госпођица Дурхам позната пријатељица наша налази се овдје од прије 7-8. дана и јаким се интересује крвавим догађајима који се одигравају у нашој близини, те је комитету за помоћ арбанашких породица приложила 100 перпера у злату.

Болница Црвеног Крста, у коју непрестано придолaze рањеници, својим редом, чистотом и његом потпуно одговара хуманој циљеви којој је и намијењена.

Комисија која се стара за нејач која се испод коњских копита и угарка овамо склонила, ради ревностно.

У овом моменту не догађа се ништа ванредно.

Бјегство низама

Вир Пазар, 19. маја. — У побуњеним крајевима не само што се не штеде побуњеници и њихове породице, него су свирепи и према самим Турцима. Због тога и сами војници турски бјеже кад год им се прилика укаже. Тако су данас овдје пребјегла пет низама, који више нијесу могли да сносе зулуме.

Паљење села

Плавница, 19. маја. — И оно мало кућа што су у Арањи остале незапаљене, војска је данас запалила.

И између Ђафкиша и Дечића запаљено је једно село, те се густ и велики дим у два велика прамена подиже високо у вис.

Погорица, 20. маја. — И у Шкаљи рашкој војска је од јуче почела да пали села, па је наставила и данас.

Говори се, да је данас више Грабона било сукоба са турском војском.

У горње Груде у једној кући војска је изгорела дјецу.

Заузеће Велечина

Подгорица, 20. маја. — У сриједу је био крвав бој око Велечина, а пред тиме у понедељак и уторак у Ђафу Кувена и Ферђу.

У сриједу у вече последице крвавог окршаја војска је заузела Велечик, а устаници су се повукли.

Груписање побуњеника

Подгорица, 20. маја. — Пошто је војска заузела Велечик, устаници су се повукли дубље и у сриједу се Кастрати, Хоти и Шкрељи саставили на Ропши хотској и одатле сви пошли на Броју климнатачку. Том приликом сукобили су се на Другомиру, Гроцу од Аха и Копиту хотском и потукли с војском. Од Арбанаса је у тим сукобима погинуо само Кољ Тома.

Звојерства турске војске

Плавница, 19. маја. — Војска Тургут пашина пошла је 14. ов. м. у Шкреље. У овом мјесту има око 20 турских кућа, али су се до сада држале сасвијем повучено. Када је наишла војска, истакле су бијеле заставе, али је војска ипак на њих јуришала и запалила их. Узалуд су се бранили да су Турци и да се нијесу бунили, куће су им попаљане, жене силоване, мушкетали многе, па и једног сљепог старца од 90 година. Деветорицу људи том приликом везали су и сутра дан под јаком стражом довели у Скадар. Међу њима био је и један старац од 80 г. који није могао ићи него су га на коња везали. Сва деветорица су бачена у скадарску тамницу.

У турском мјесту званом Љоха, која је на горњој страни недалеко од Кастрата 16. ов. мј. ушла је војска и позвала све одрасле Турке да пођу с њом и да се за дин бију, али је на то устао њихов хоџа и одупаро се томе, нашта су хоџу убили. Раздражени овим, селани, и ако су Турци напалили су на војску, те се између њих заподео бој, када је војска шлепо село запалила.

Путници, што из Скадра долазе, причају, да су затворени Негар Нуш Кола, син му Дабордија и још три Арбанаси и муњеници.

У цијелом вилаету скадарском попи-
сани су сви коњи за коњу, ратни ма-
теријал се превози из Скадра на Коплик,
равеници се доводе лађама последневно
у врло великом броју, а мртви се и не
сахрањују, него се у воду бацају.

Позиције војске и устаника

Подгорица, 22. маја. — Турска војска
налази се на шљемну Велечика и заузела
је позиције у Рапше, Шкрље, Буковик
Трабојину и Кастрате.

Буковик и Трабојин налазе се у истој
линији према нашој граници. Рапше су
на једном мало у десно, а Велечик мало испод
и у десно а висок је 1732 м.

Тако су позиције турске војске у ви-
шину према нашој граници.

Према овојем јужном фронту турске
војске устаници се налазе у Броји, што
веже капу преко које иде пут преко клима-
ната у Боре.

Капа Броја је висока 1650 м.

Војска Ехтем-паше у сукобима 14. 15.
и 16. св. мј. била је силно потучена.
Дјева колона што је оперирала пут Ву-
кље била је тако силно од устаника
нападнута, да је у њој завладала паника,
те је била принуђена бјегством да се
спасава. Том приликом био је такав по-
кољ, да је било силан број мртвих и
раних. Сем тога у Ехтемовој војсци
влада и тифус.

Ехтем-паша тражио је помоћ, те му
долазе 8 батаљона поткрпљења.

Његова војска се налази за по сата
сјеверно од Селца и Вукље. Ова војска
од 16. овог мјесеца није ни крока учинила.

Према овој војсци су устаници у Ву-
кље и Селца.

Броју и Капа Броју раздваја равница
и њоме се иде за Вукље преко једне ри-
јеке (Цем Вукли).

Војска Ехтем паше

Подгорица, 23. маја. — И други пораз
Ехтем пашине војске допринио је, да се
с њом, оваква каква је, не може рачуна-
ти. Она је посве неспособна за бој и за
какову даљу акцију, те и неће наступати
до год не добије нова поткрпљења и
док се од силног удара не опорави. У-
станици су према њој у одличним пози-
цијама.

Напад на Љеш

Подгорица, 23. маја. — Путници из
Скадра увјеравају, да су Миридити већ
напали на Љеш и да се тамо отворио
окршај.

Појединости још нијесу познате.

Српство

Позоришни закон у Србији. Овијех
дана донесен је у Србији позоришни за-
кон, по коме су правилно регулисани
односи између глумца, министра и у-
праве, а с друге стране загарантована
је праведна награда и осигурана боља
езистенција онима што се посвећују
позоришној умјетности. На тај начин глум-
ци се уздују да позориште уговором
и осигурава му се старост било држав-
ном пенсијом било из глумачког пен-
сионског фонда. На челу позоришта стоји
управник, коме су као помоћници додије-
љени секретар, редитељ и капелник. У-
правник рукоје како умјетничким, тако
и административним радом позоришта,
даје иницијативу за све и независан је,
одговарајући само министру и контроли
Народног Представништва. Књижевно-
умјетнички одбор укинут је да би се
отвориле управнику шире руке дјелат-
ности. Београдска штампа се с похвалом
изразила о овоме позоришном закону, на-
дајући да ће се њиме моћи много учи-
нити за напредак Народног Позоришта
и позоришне умјетности у Србији, јер ће
по прописима његовим она силна позор-
ишна друштва по Србији бити укинута
и замјењена мањим бројем, али јачим
и бољим.

Српска изложба у Турину. Одмах
послије свечаног отварања српскога на-
вјеза на међународној изложби у Ту-
рину, сви тамошњи листови донијели су
врло повољне оцјене о њој. Туринска
„Штампа“ посветила је Србији врло сим-
патичан чланак поводом отварања срп-
ског навјеза. „Giornale de l'Espocisione“
донио је чланак о Србији професора Бал-
дафи, дуг 4 ступца говорећи најљепше о
српском народу и његовој изложби у
Турину. Исто су тако оцјенили српску
изложбу и „Gazeta di Torino“ и сви остали
листови. — Српски одбор приредио је
у част српскога конзула Безострија
свечан банкет, на који су били сви Срби
и Српкиње, који се налазе у Турину, срп-
ски и словенски новинари, а међу њима
Јосиф Холчек председник савеза сло-
венских новинара.

Васпитање малољетника. У београд-
ском дому за сироте и напуштене дјецу

основан је ново одјељење за васпитање
малољетника. Циљ је овом одјељењу да
наставом, васпитањем, строгошћу, редом
као и навиком на радљивост поправи
своје васпитанике и изобрази их да по-
стану корисни чланови грађанског дру-
штва. У одјељење се примају дјеца од
8—16 год. а свако дијете остаје у одје-
љењу најмање годину дана. У одјељењу
се примају дјеца по судској одлуци, по
мишљењу полицијских или општинских
власти и по молби родитеља и старате-
ља. Одјељење се дијели на потребан број
одјељака, а сваки одјељак може имати
највише 30 васпитаника и њихов је стар-
јешина учитељ. У сваком одјељењу има
најмање један чувар. Одјељење има по-
ребан број занатских радионица, свака
радионица има по једног мајстора, а по
потреби и помоћника. Сви васпитаници
одјељења морају се обучити једном зан-
ату. Сваки је старјешина одјељка духов-
ни отац свих васпитаника и у том циљу
он им предаје основну и продужну школ-
ску наставу, а и све остало вријеме ван
радионице проводи с њиме, упућује их
у примјерном владању, лијепош понаша-
њу и сваком добру.

Н. Позориште у Биограду. У Србији
је донесен позоришни закон, којим се
мисли да регулише позоришно питање,
на се сада прешло и на питање о позор-
ишној згради. Раније је преовлађивало
мишљење, да се за Н. Позориште у Би-
ограду подигне нова модерна зграда, која
би одговарала свима захтјевима што се
траже од модерног позоришта, а да до-
садашња зграда послужи као сала за приват-
не и друштвене концерте, забаве и т.д.
Како би то коштало врло много новца,
рјешено је сада, да се остане при до-
садашњој згради с тим што би се она про-
ширила и поправила како би се задово-
љили сви технички услови за рад, те је у
ту сврху одређен кредит од 300.000 дин.
Оправка и проширење извршиће се још
овог љета за вријеме позоришног одмора.

Словенство

Адмирал бокељске морнарице. Пе-
тог. о. м. умро је у Кардифу у Енглеској
Антун Конте Вуковић, који је од године
1887. имао доживотно част адмирала бо-
кељске морнарице. Вуковић се населио
прије 50 година у Кардифу, гдје је сте-
као велики иметак као трговац угљем и
бродовластник. На сировој својој адми-
рала одаслала је бокељска морнарица
посебно извјештајство.

За материнску ријеч. Штампане теле-
фонске књижице у Хрватској и Славони-
ји на мађарском језику изазвале су
силно огорчење и јаке протесте, те је и
целокупна штампа у Хрватској и Сла-
вонији устала противу мађаризације. По-
водом тога службени лист „Narodne No-
vine“ донијеле су овај комунике: „Мјесто
дојакошћих „именика претплатника др-
жавне телефонске мреже“, који су се за
поједине градове и околице њихов на-
посе издавали, издати ће се за све гра-
дове и мјеста телефонске мреже на те-
ригорију краљевина Хрватске и Славони-
је скупили именик на хрватском језику.“

Савез академија наука. У велико се
ради да се склопи савез свију словен-
ских академија наука. Ово је предузела
да изведе петроградска царска акаде-
мија наука и како никакве препријеке
гоме на пут не стају, ова ће се замисао
и остварити. У тај савез ступиће петро-
градска академија наука, прашка научна
академија, српска академија наука, југо-
словенска научна академија у Загребу и
друга словенска научна удружења. Ово-
ме савезу биће стављено у дужност да
заједнички предузимају сва друштва за-
ступљена у савезу научна подужења на
пољу словенске науке. Овај савез ће ор-
ганизовати и свесловенски конгрес на-
учника.

Напредне реформе на страни

Згодна одредба. Угарски министар-
председник гроф Куен Хедервари издао
је као министар унутрашњих послова на-
редбу свим муниципалитетима Угарске, којом
се у интересу хигијене, да се спријечи
ширење туберкулозе и других заразних
болести, одређује, да у каванама и гост-
ионицама морају бити све чаше нуме-
риране. Тим ће се избјећи измјене чаша
појединим гостију, јер ће гости добивати
свако пиће и воду једино у нумерираним
чашама. Наредба ступа на снагу 1. јану-
ара 1912., а докле имају се сви гости-
ничари снабдијети с нумерираним чашама.

Напредне реформе у Енглеској. Ен-
глеска влада сада ради на томе, да свим
енглеским држављанима буде осигуран
нужни доходак за живот и старости, у
болести и онда, кад остану без службе.
У рачун су узети радници, приватни чи-
новници и намјештеници свих категорија,
који нијесу у државној служби и добијау

плату на недељу или им је у онште го-
дишњи доходак мањи од 4000 круна.
Ради се о намјештеницима и радним си-
лама мушким и женским. За то осигурање
доприносиће сами интересанти, затим по-
слодавци и држава. Мушки доприносе
на недељу 40 пара, женске 28 пара. По-
слодавци за сваку особу 28 пара. Остатак
даје држава. Осим тога држава ће се
побринути да се по могућности угуши
клица сушице. Основаће санаторијум, у
коју је сврху одредјелила милион штер-
линских лира, у нашем новцу по прилици
37 милиона перпера. Заиста красан на-
предак.

Енглески парламентаризам

— Ријетки обичаји из Енглеске —

„Journal des Voyages“ спомиње у јед-
ном лондонском листу неколико чудних
обичаја из енглеског парламента. У до-
њој кући не може н. пр. ни један посланик
да узме ријеч, док не упита погледом
говорника, дали он сада смије да гово-
ри. Ова права нијесу установљена доду-
ше ниједним писаним законом, али су
крз стољећа традицијом посвећена, и
не пада ни једном човјеку на памет, да
против тога устане. Говорник не смије
никада споменути краљево име ни име
горње куће. Ако се мора да спомене гор-
ња кућа, онда се једноставно рекне „ai-
sthet place“ (друго оно мјесто). За гово-
рника су посебна обилежја, којих се он мо-
ра строго држати. Ко се збуни, једноставно
бива позван на ред или га исмију. Нај-
чудноватији су обичаји, по којима ваља
управљати шеширом. Енглески посланици
када сједу држе цилиндар на глави,
но када један устане и одилази са свога
мјеста, онда узима шешир у руку. Ако
говорник спомене какав закон, што га
је који заступник поднио, мора овај ски-
нути шешир, па и онда, ако сједи. Исто
он мора то учинити и онда, ако се ње-
гов друг осврне на његов који говор или
спомене само име. Ко устане да узме ри-
јеч, мора метнути шешир на клупу но
ако се већ о ком питању гласало, па ко
од посланика ставља какво питање, мо-
же бити сигуран, да ће бити позван на
ред. Дакако да ове разне церемоније са
шеширима дају повода разним шаловим
призорима. Тако је обљубљена шала, да
се којему новарији промијени шешир са
већим или мањим, пак када након го-
вора сједи и метне шешир на главу, па-
да му овај или преко ушију или му се
откотрља уз силан смијех присутних, на
земљу.

Књижевност

**Проф. Др. Т. Цијен. Основи Физио-
лошке Психологије, ауторизован цијев-
вод Јов. Ђ. Јовановића, професора Јаго-
дина 1911. Цијена 4 динара.**

Ови су Основи постали у вези с предавањима
која је аутор прије неколико година држао о
Физиолошкој Психологији на универзитету у Јени.
Књига је подијељена на предавања, којих има
петнаест, а иста садржи: I. задатак и преглед
садржаја; II. осјећај, асоцијација, радња; III. на-
дрвај, осјећај; IV. осјећаји укуса, мириса, додира,
температуре и покрета; V. осјећаји слуха; VI.
осјећаји вида; VII. вријеме особине и тон осје-
ћања код осјећаја; VIII. осјећај слика осјећања,
појма; IX. тон осјећања код предмета, афекти; X.
успознавање и асоцијација идеја; XI. брзина асо-
цијација идеја, суд и закључак; XII. пажња, хо-
тицајно мишљење, ја, памћење; XIII. поремећени
осјећаји и мишљење, спавање, хипноза; XIV. рад-
ња, изради покрети, говор; XV. воља, општи
закључци.

Стару психологију, која је покушала да пси-
хичке појаве емпириски путем, замјенила је често
Емперијска Психологија. Пос-
љедињих 60 година то се измјенило и Емперијска
Психологија постала је Физиолошка Психологија,
која прилијеже у најширем облику физиолошке ме-
тоде, на првом мјесту експериментал, а психичке
појаве проматра у вези са одређеним тјелесни-
јим појавама. Физиолошка Психологија бави се
дакле искључиво оним психичким појавама, ко-
јијема одговарају такве мождане физиолошке пара-
лелне појаве. Отуда и њено име.

Учења пак изе шена у Основица Физиолошке
Психологије Т. Цијена знатно одступају од Вун-
тове доктрине, и веома се придружују Енглеској
т. зв. Асоцијацијој Психологији. За тумачење пси-
хичких појава Вунт узводи нарочиту помоћу
величину т. зв. операцију. Да је ова помоћу
величина влаштва и да се психичке појаве могу
објаснити и без ње, показује Психологија Цијена.
Она је памћењева толико природна, колико и
лексу.

За нашу сировашну психолошку литературу
велика је добит пријевод и издање овог Цијенова
дјела не само због лакоће, јасности и убједљиво-
сти, по и због новог у нашој психолошкој ли-
тератури досад непознатог објашњења и излагања
психичких феномена. Она ће корисно послужити
особито наставницима и њихом тешком васпитачком
послу.

Пријевод је добар. У колико је то могуће, пре-
ма захтјевима нашег језика гачуван је стил и

терминологија пишчена, те је преводилац на крају
књиге, да би пишчана терминологија у истој ос-
тала петаквута, приложио објашњење тежијех и
непознатјих странијих параза, који се употре-
љавају у овој књизи.

Издање је уквено, те преводиоцу и издавачу
искрено захваљујемо на оволком труду око из-
давања овога јединственога дјела у нашој психо-
лошкој литератури, и тако исто препоручујемо не
само наставницима, већ и сваком писменијем чо-
вјеку, да ову књигу набави, прочита и проучи.

Ђ. Шпадијер.

Хладно пиће као опасност

— Како треба пити хладно пиће —

Када сунце у најбољој намјери измами
младо и старо на путовања у горе и бр-
дине, гдје се извргнуто ненавиклим на-
порима, тада је доиста жеђ највећа не-
воља путника и пита саме себе, како ће
угасити жеђу. Жеђ на тјелесном хо-
дању и код прекормног тјелесног напора
кадра је проузрочити најкобније пошље-
нице у тијелу човјекем. У првом реду
потроши тијело код напорног рада ми-
шица мношину воде, коју као пот излу-
чује, а да се тако охлади и запријечи
унутарње преугријавање. Ова се жеђ мо-
же сматрати као такво названо жеђање
мишица, т. ј. станице мишица, да и крв
осјећа потребу за водом. Надаље осје-
ћа човјек жеђ, када му се осуши служ-
на кожа у устима и грклану, што се
увијек појави код човјека, ако код тјеле-
сног напора, код брзог хода, пузања, и
вожње на двоколицама, не дише искључи-
во кроз нос. Коначно може и прашина
проузроковати жеђу, јер и прашина у
устимима и грклану уливише на суше-
ње, ишљед чега захтијева човјек воду.
Жеђ у станицама мора се безусловно
угасити водом, док суша у слузним ко-
жицама изискује, да се ови дијелови са-
мо навлаче, али не слиједи одатле, да у
уста узету воду донста и нијемо. Шта
више је довољно, ако узмемо какво сред-
ство у уста, којим се створи довољно
влаге, и жеђи ће нестати. У ову сврху
треба узети раздражујућа средства. У на-
роду добро и прокушано средство је
коштица од шљиве, која се узме у уста
тако, да већ механичко дражење унутар-
ње слузне коже лица проузрокује обилаго
излучивање слузи и пријечи тако суше-
ње слузне коже у устима. Уместо коштице
шљивове употреби се тако свака гума
за жватање (Kaugummi), која тим боље
одговара намјењеној сврси, која је наш-
триана са метвином (aqua mentha pipari-
sa Pfefferminz). Но у најновије вријеме
продаје се у трговини извадак из лимуна
у облику соли и мали додатак у води не
само, да гаси жеђу, већ и да оживљује
путника, односно радника.

Што се тиче ужитка наше воде, да
угаси човјек жеђ, тада нам треба увијек
држати у памети прво и најглавније пра-
вило: „Смијемо бити само мало воде, али
не одвише мрзе“. Свјет се у онште сил-
но застрашује, ако је човјек врућ и пије
воду. Но чини се, да ова бојазан, није
ничим оправдана. Не шкоди ни најмање,
ако смо још тако угријани и пијемо воду,
само смијемо врло мало прогутати, ника-
ко не много на један пут, наиме прогу-
тане хладне воде мора бити толико мала
количина тако, да се на путу, докле при-
спије у желудац довољно угрије, дочим
велика множина прогутане хладне воде
често пута проузрокује јако налик удар-
ца (chokartige) раздражење живца, што
може бити врло опасно.

Врло лијеп је начин да пијемо воду
кроз стаклену цијев, или цијевчицу од
сламке, ако је човјек јако угријан. Једно
и друго може човјек ласно собом пони-
јети на пут. Овим начином у првом реду
може човјек доводити у уста врло мало
воде, а у другу руку доспијева вода у
облику малогатрачка у уста, па се у то
вријеме довољно угрије. Вода за пиће не
смије температуром насти испод 5 ступ.
С. Хладнија вода не освјежи ништа боље
човјека, али је међутим по желудац веома
шкодљива. Варошки људи у осталом
лако понесу са собом стаклену цијев, а
још је боље ако се има теклинитов мијех
(Gummschlauch), јер помоћу оваквих сира-
ва лако пијемо воду из врела, или каквог
хладног горског потока.

Но још имамо нешто, што нам лежи
на срцу, а то је пиће хладног алкохола;
но мислимо само онако хладан алкохол
већ на леду расхлађен и студен попут
леда. Навађамо само један примјер, на-
име, писац је ових редака био очевидица,
гдје је путник с леда испио чашину шљи-
вовице, па то га је загрекло у грлу, па
по промукнуо у глас и остао тако до
смрти.

Несреће у свијету

— На вјежбалишту у Петрограду је за
вријеме вјежбе устријелен један кадетан.
Убица, један разводник, побјеглао је, али
након 36 сати је ухваћен у једној шуми
и предан суду. Ради се о освеги.

— У Посену је 10-годишњаг ученика Рапиерала устријелио рођени брат. Мртво дјечаково тијело нађено је на ходнику у родитељском дому са раном од хитаца у сред прсију. 14-годишњи брат уморенога који је испалио смртоносни онај хитац, ухапшен је.

— 75-годишња Марија Лукес, која је сама становала у Бечу, скоро је настрадала. Недавно јој се отворила жила на ноzi. Она је хтјела да потекне ван по помоћ, али се стропоштала на тле. То је била њезина срећа, јер су пад чули укућани и потекли до ње. Већ је била изгубила скоро сву крв. Једна старица је отпремљена у болницу.

— Енглеска влада је саставила бијелу књигу о багдадској жељезници излажући све шта је до сада по овој ствари урађено, па су приложени и сви преговори што их је водила турска влада са разним друштвима ради израде жељезнице.

Дневник

Енглеска свечаност. У суботу је овдашње енглеско посланство прослављало рођен-дан енглеског краља, којом приликом је послје подне приредило гарден парти када је игри тенису присуствовао и Њег. Вис. Краљ Господар. Прије него је игра почела војна музика је из парка интонирала енглеску химну, која је била бурно поздрављена, те је и доцније на захтјев поновљена.

Допутовао. Г. пуковник Александар Константиновић са госпођом допутовао је на Цетиње.

Слава Цетињске Читаонице. Ове године Цетињска Читаоница је на свечан начин прославила своје крсно име Спасов дан. Да би ова свечаност била што боља, Читаоница је у очи славе приредила велику забаву са игранком у Зетском Дому. Забаву је испала на свако задовољство. Концертни дио изведен је на опште допадање. И пјевачко друштво „Његош“ и г-ђа Вучићеве и војна музика, као и чланови позоришта, који су приказивали лијепо комад г. Хајдушковићев „Љубав и жртва“ својски су се трудили да овој свечаности што више допринесу и да забава испадне што сјајније. И ако је електрично освјетљење издало, игранка је трајала дубоко у ноћ у највећем расположењу, као што је до саме зоре продужено весеље у бифеу, који је био смјештен у сали, читаонице, која је за ову прилику била сјајно декорисана. Посјетиоци су били задовољени у сваком погледу, јер је на овој забави издвајало све како при концертном дијелу, тако и приликом игранке, као што је заслуживао сваку похвалу и прелијепо уређен бифе у коме се доцније била пренијела игранка и у ужом кругу настало неописано весеље. Сјутра дан било је резање славског колача и примање гостију, када су гости служени и гошћени као још ријетко код, што управу читаонице може служити само за похвалу.

Страни дописници. Поводом арбанашке побуне која се налази на источној страни наше границе на Цетиње су допутовали многи страни дописници, од којих су се неки задржали на Цетиње, а неки су отишли у Подгорицу да буду ближе крвавим догађајима. Да би се страним дописницима олакшао рад, на Цетиње је отворена за дописнике привремено канцеларија у којој ће моћи радити и лакше пратити догађаје.

Позоришни репертоар. За ову недјељу је овај позоришни репертоар: У четвртак 26. маја „Параграф 330“, комедија у три чина, написали Е. де Нажак и Алб. Мијан. Превод с француског. (Нов комад). У суботу 28. маја „Дон

Цезар од Базана“, драма у 5 чина, написао Е. Диманоар, превео Пинтеровић. У недјељу 29. маја „Сађурица и Шубара“, позоришна игра у три чина, а седам слика с ијевањем, написао Илија Округић. (Први пут). У понедјељак 30. маја „Звонар Богородичне цркве“, драма у пет чина с предигром, по В. Игу, написала Шарлота Бирфајзрерова, превео М. Мостић.

Кинематограф. Сјутра у вече је у Зетском Дому кинематограф. Приказиваће се све нове слике од којих нарочито пажњу заслужује друга серија нових слика са јубиларних свечаности. Како се сопственик кинематографа постарио, да сваке недјеље добија нове слике, то ће у Зетском Дому бити свакога уторника кинематограф са новим програмом.

Вријеме. Промјенљиво вријеме једнако се продужава: час сунце припече, час се наоблачи и киша се пролије и тако непрекидно траје.

Из старог златног доба

— Шта говоре књиге индијеле —

Жртва за оца

У вријеме Фридриха Великога служуше у првом батаљону гардиске регименте два брата: Карло и Хенрик Роде. Бијаху честити момци и ваљани војници, па се зато чудом зачули цијела компанија, у којој служуше, кад једнога јутра, објавише, да је Карло Роде побегао, и да ће онај ко га ухвати и доведе, добити награду од 30 талира. Тако је то онда било.

Другови-војници разговараху међу собом, да су 30 талира заиста лијепа свота новаца, али и да дезертирац мора летјети кроз шибе шест пута тако, да му с леђа тече крв, а месо у комадићима отпаде, и зато они неће ниједан да заслужу 30 талира!

Па ипак се нашао један, који је отишао капетану и издао дезертера, па добио обећану награду, а тај један бјеше баш Карлов рођени брат Хенрик!

Другог јутра чуло се дубоко ударање бубња. Два дугачка реда војника стајаху са шибаму у руци спремно да врше ексекуцију, а подчасник гурну сиротог Карла у ту страшну улицу. Кад је Карло три пута прошао шибе и кад је требало четврти пут да дође, између редова војника који шибашу, наједном се створи пред капетаном Хенрик, лица мртвачко-блиједог, као да је три године лежао и једва да се чуло, стјењући рече: „Допустите г. капетане!“

„Носи се, хуљо!“
„За име бога г. капетане, допустите да ја сада за брата три пута прођем кроз шибе, јер ће ми срце пући.“ једва проговори Хенрик.

„А зашто?“ запита капетан и заповједи да престану са шибанем.

„Господине капетане,“ рече Хенрик, нас двојица, Карло и ја имамо стара оца на дому, добисмо од њега писмо у ком се тужи, да га неки бездушни зеленаш кони за дуг од 30 талира, а он не може да му плати те да ће му оно старо што има куће продати, и да ће под старост морати у просјак. Господин капетане, кад смо прочитали писмо, бијаше нам врло тешко и жао нашег старог оца те се договорисмо, да му помогнемо, на ма један од нас двојице морао кроз шибе! Начинисмо двије кошке, бијелу за оног што ће кроз шибе, а црну за потказивача; све друго добро знате. Ја нијесам могао издржати гледајући Карла, та он је мој рођени брат, и зато имате милосрђа и допустите, да ја за брата прођем три пута кроз шибе.

Капетан зачуђено гледаше у Хенрика, али се не смјеше показати пред војницима и зато горопадно рече: „Тридесет талира су твоји, а његово је шест пута кроз шибе — така је заповијест и ту сад ни враг не може ништа измијенити, мој сине. Но пошто је то заиста један особити случај, то ће се даље извршење казне обуставити и извјештај поднијети његовом величанству.“

Тако је и било. Из главног стана стиже заповијед, да се шибње сасвим обуставља и пошто су брата Роде тако много учинили за свога родитеља, нада се краљ, да ће и као војници за отаџбину и њега исто се тако заложити. Његово Величанство исплаћује дуг за оца им, а оба брата да се одмах пусте из затвора и да се прогласе и сматрају као поштени и честити момци.

Разне вијести

Кинематограф — издајница. Из Париза се јавља: При истрази за побуњеним виноградарима игра кинематограф велику улогу. Париски су репортери снимили на много мјеста кинематографски оне немире и сада власти само претражују филме да пронађу бунтовнике. Сасма је разумљиво, да је паликућама у Ау сасма узалудно свако нијекање, кад су — фотографирани при палежу. На темељу кинематографских снимака је досада ухапшено много винограђара.

Папагајска приповијест. Лондонски судови били су ових дана забављени са трагичном судбином папагаја, који је говорио више језика. Учена птица била је власништво некога господина Винценте. Власник ју је научио неколико ријечи у 4 језика. Дакако да је папагај ријечи и мало мијешао и тако су дошле свакакове комедије, које су проузроковале много смијеха. Иначе је папагај знао неколико простота, а то је срдило станодавцу неку г-ђу Махунел. Она је „Платона“ ужасно мрзила и кад је једнога дана г-зда дошао кући, мучен црном слућном, затекао је своју станодавку, како „Платону“ заврће шију. У својој узрјуаности бацно је г. Винценте госпођу низа степенице. Прва пошљедица је била, да је Винценте био затворен г-ђа Махунел у болници, а „Платон“ код препаратора, који га је спремао за — музеј.

Краљ и глумци. Згодна ствар десила се ових дана у Строгет-у, главној улици у Копенхагену. Познати глумац пратио је у шетњу младу своју и врло лијепу колегицу. Кад је обадвоје прошло у угодној расположењу комад пута опазе како се један коњушар пред њима укочио на поздрав. Глумац — мало кратковид — одздравио је, макар није заправо знао одакле познаје тога човјека. Али из овога поздрава заређају поздравни разних часника, служника, госпођа, господе итд. Глумац је одздрављао и његова красна пратилица је одздрављала, али никако нијесу могли да се сјете, гдје су већ видели ове људе и упознали их. Али напакон — имали су они велики број познатих и тако су они непрестано одздрављавали, испрва се пријатно смјешајући, онда касније само смјешкајући, а коначно стапу разговарати о томе, шта сви ови људи од њих хоће. Читава улица Строгет је поздрављала, а тамо код „Hotel d' Angletterge-a“ канда је поздрављање достигло врхуна. Тек онда се ово двоје обазрело и нашло ријешење заогнетки. Два, три ли корака иза њих ишао је — краљ Фридрих, забављајући се не-

приликом овог пара. Разумије се, да су сада и глумац и глумица стали на страну и поздравили краља са поштовањем, а онда — ишчезли.

Биљежник

— У Будимпешти је откривена велика превара са ширкуским картама, што су је почињали намјештеници штампарије Панонија. У штампарије су заплићене веће количине лажних карата за ширку Бекетов. Неколико је слагача ухапшено.

— Пештански суд осудио је талентраног ђака Ј. Семере-а ради крађе и преваре на 9 мјесеци затвора. Глад и бједна натјерали су младога човјека у наручјај злочина. Угарски национални театар примио је недавно Семереову драму „Az ivadek.“

— Бантиничи пок посланика у немачком Рајстагу д-ра Клема осуђени су у Минхену на порезну глобу од 3.600.000 марака, јер је покојник исказивао кроз 11 година иметак од 4 милијуна, а имао га је фактично 40 милијуна.

— Принцеса Луиза, осуђена је у Паризу усред тужбе париске једне модистине да плати 10.000 франака за шешире, које је од ње примила.

Дајемо на знање, да смо овдје, на „Балшића Пазару“, отворили *гостионичарску радњу*, и да се у њој може добити поред извршних пића, и топлих и хладних јела у свако доба.

Нарочито препоручујемо изванредно добро ниво из подрума пиваре „Оно-гошт“, црно и жуто.

Цијене су веома умјерене, чистоћа пријемна, послуга брза и услужна, те се препоручујемо пошт. грађанству за обилну посјету.

С поштовањем
Кастрати и Пали.

1,2

40—50

НАЈВЕЋА ТВОРИЦА и ТРГОВИНА СРП. ПРАВ. ЦРКВ. УТВАРИ
НИКОЛЕ ИВКОВИЋА у НОВОМ САДУ у својој кући, дунавска улица бр. 10

Позната је да нема конкуренције, у јефтним ценама, а још мање усавршено доброј изради црквених утвари, а све ово још надмашује моје огромно

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

Одежда, летија, неба, барјака, крстова, кандила, полијелеја (ћока), плаштаница, кивота, свећњака, путира, пјетохљебница и икона у свима могућим врстама за цркве, домове и т. д. све што у ову струку спада. Икономасе израђујем тачно по плану на потпуно задовољство мојих цењених муштерија. У плановима имам велики избор.

Свештеничке хаљине израђујем сасвим тачно и добро, то јамчи моја дугогодишња пракса. Шешира, кампаваки и појасева имам увек највећи избор.

НАРУЉБИНЕ ВРШИМ ТАЧНО и ОДМАХ

Адреса за писма и наруџбе:
Nikola Ivkovits, Ujvidek (Novi Sad) Угарска
15—30

УПРАВАМА НАРОДНИХ ШКОЛА и ШКОЛСКИМ ОДБОРИМА
НА ЗНАЊЕ
Богати избор књига за младеж, најподеснијих за дарове о испитима има

КЊИЖАРА
Мартинковића и Иванишевића
ЦЕТИЊЕ
Списак на захтјев одмах шаље — услови најповољнији
2—3